

Unirea

Ziar național. — Apare în fiecare zi de lucru.

INSERTIUNI

Un șir garmond:
odată C. 1.50 a două
și a treia oară C. 1.20

Manuscrite sunt a se
trimite la Redacția
„UNIRII” Blaj.

ROMA.

Din orașul sfânt al creștinătății ne vine vestea, că tinerii noștri teologi, trimiși acolo pentru studii mai înalte, s'au întors în pace și s'au pus la muncă din nou.

Scrisoarea, trimisă de unul dintre frații rămași acasă, și publicată de noi în altă parte a ziarului arată ce simțuri și gândiri înalte a deșteptat în sufletele tinerilor noștri români și numai dinaintea atingerii a lor cu orașul cel sfânt.

Nu putem întrelăsa momentul, să insistăm, și de data aceasta, asupra importanței ce revine Romei în dezvoltarea noastră viitoare. Asupra rostului rolului ei mare în trecutul nostru și scriș și se vor mai scrie multe și ni strălucite.

Ori cât de mult se accentuează, în izvorul educației e personalitatea profesorului și că avem nevoie de profesori buni, nu de programe, adevăruri contestabile, noi credem, că atârână alt rezultatul educației și dela centrul mediului, unde se săvârșește. Centru bogat, educație săracă. Centru bogat, educație bogată, strălucită, plină de adevăr și încredere.

Dar unde vei găsi un centru mai semnificativ, ca Roma, unde nu numai simțurile, ci și pietrele și monumentele publice glăsuiesc despre un trecut de milenii de secole? Care alt centru al lumii poate discuta, în privința aceasta, prietenii Romei papale? Unde pulsează mai puternic conștiința creștină, ca aici? Unde vin, an de an, mai mulți episcopi creștini, să viziteze mormintele Apostolorilor, și spre care alt oraș al lumii se îndreaptă atâtea cortegiuri de pelerini și călugări? Unde pot fi, prin urmare, cercetările mai bine informate și orientate asupra tuturor evenimentelor din viața creștinătății întregi, ca în centrul ei sfânt, la Roma?

Ne gândim, în ordinea aceasta de gândire, ce bine ne-ar prinde și nouă Românilor să avem în leagănul originii și conștiinței noastre latine un seminar propriu, cum au aproape toate neamurile pământului: până și Polonii și Rușii!

Sau, fiindcă o casă și o biserică avem deja, din bunăvoința Papei Piu X,

ce bine ne-ar face să avem o casă pentru pelerinii și pentru artiștii români la Roma, să nu fie nevoiți aceia a se adăposti prin ospătării și restaurante, iar aceștia în casa altora, de multeori a dușmanilor noștri, cum a fost cazul marelui nostru pictor, Octavian Smigelschi.

Până la realizarea acestor visuri frumoase, trebuie să alimentăm în continuu focul sacru al credinței și originii noastre, creștine și romane, cu oleu tot mai curat și mai sfânt, ca lumina și căldura lui să pătrundă toată suflarea dintre Nistru și Tisa, ba și mai departe încă.

*

Fraților mai tineri, plecați la studii teologice mai înalte în străinătate, vouă vă revine o parte însemnată din această muncă apostolică!

În conștiința misiunii înalte, ce vă așteaptă și de care vedem, că vă dați bine seama, pregătiți-vă cu tot avântul tineretelor voastre și atunci, fiți convinși, că nu va lipsi nici ajutorul lui Dumnezeu dela străduințele voastre!

(ig).

Situația politică. Criza politică în urma decesului d. Alexandru-Vaida de președinte al Consiliului se poate considera încheiată. Noul guvern a declarat reprezentanților Antantei, că va semna pacea și astfel România va fi scutită de urmarile funeste ale ruperii legăturilor cu aliații din Apus.

D. Vaida are continue tratative cu reprezentanții diferitelor partide pentru constituirea guvernului. Tratativele acestea însă nu au dat până acum rezultat multumitor. Guvernul va fi format din reprezentanții grupărilor, cari au aderat la punctul de vedere al domnului Vaida: *semnarea imediată a tratatului de pace cu Austria.*

Dacă unele grupări nu se vor putea înțelege asupra persoanelor, cari trebuie să intre în guvern, ele nu vor fi reprezentate, spre a evita noi complicațiuni în chestia externă care trebuie imediat clarificată.

De altfel noul guvern a primit o amânare de 6 zile pentru semnarea păcii. Acest termen a fost acordat în urma comunicării reprezentanților aliaților din București, prin care Consiliul suprem este încunoștințat, că guvernul Vaida semnează pacea.

O VESTE BUNĂ

— „Glosar de cuvinte” întocmit de Traian Amos Pinteru. —

Din Binaș, de unde în anii din urmă se auzeau atâtea lucruri bune, ne vine îmbucurătoare știre, că tânărul și talentatul scriitor Tr. A. Pinteru a întocmit un „Glosar de cuvinte” pentru ajutorarea acelor dintre intelectualii noștri, cari și-au făcut studiile la străini, în deosebi la Maghiari, și sunt imbibati de cultura maghiară. D. Pinteru, care stăpânește, atât limba română, cât și cea maghiară, la perfecție, e de bună seamă foarte chemat să ne dea o astfel de lucrare. Suntem convinși, că ea va fi deosebit de căutată nu numai de intelectualii români, cari și-au făcut studiile la Maghiari, ci și de acei Români ardeleni, cari vreau să-și cunoască limba. Însușindu-și bine deosebirea și asemănările dintre limba română și maghiară, precum și de intelectualii maghiari, cari vor voi să studieze limba noastră. Fiindcă însă lucrarea va apărea într'un număr restrâns de exemplare din cauza lipsei de hârtie, îndemnăm de acum pe cititorii noștri interesați s'o aboneze la *librăria Seminarului teologic din Blaj. Prețul unui exemplar e șapte (7) coroane, sumă bagatelă între împrejurările de azi. Format 8° mic, pagini 100.*

Pentru a lămurii mai bine intențiile nobile ale autorului, lăsam să urmeze trei alineate din frumoasa „Prefață” a glosarului:

Am avut anume ocazia, să aud pe mulți dintre cărturarii noștri făcând nostima observație, că ce păcat de limba noastră neavând expresivitatea, bogăția limbii ungurești de pildă. Aceasta e o enormă rătăcire. Nu e altceva, decât judecata pripită și unilaterală a tuturor mentalităților imbibate de spoiala culturii străine, necunoscând, ba ignorând de-a dreptul amploarea comerilor adânci aproape insondabile, polieromia scânteietoare, superioritatea distinctă a limbii noastre, chiar în raport și asemănare cu limba ungurească. Căci nu este idee, națiune ori sentiment de cea mai rafinată și diafană subtilitate sufletească sau intelectuală, ce nu și-ar putea găsi cu ușurință expresia potrivită, fascinantă în limbajul nostru literar nespuns de fecund și maleabil. Iar cei, cari au făcut comparație între originalul lui Pierre Loti „Pêcheur d'Island” și traducerea atât de isbutită a lui Sandu-Aldea, ori au citit cândva pe concisul Brătescu-Voinesti, fastuosul Delavrancea, candidul Gârleanu, încărcatul Sădoveanu și selectul Vlahuța, vor confirma cu prisosință aceasta aserțiune. Să nu se uite apoi nici împrejurarea, că fiecare popor, fiecare limbă își are tezaurul său particular, mentalitatea și felul de gândire aparte. Prin urmare, când un pretins intelectual nu va isbuti să redea în românește din vorbă în vorbă o expresie ungurească, asta încă nu va să zică superioritatea limbii ungurești, ci cel mult aceea, că Românul nu s'a gândit, și nici n'o să se gândească nicicând pe calupul mentalității ungurești, ba în cele mai multe cazuri e din partea indoelnicului un indice infailibil, o dovadă pal-

pabilă de un pauperism intelectual în materie de limbă strămoșească.

Nu sunt filolog de profesie, iar studiul limbii nu-mi este specialitatea. Cu toate însă, sunt de convingerea, că glosarul meu va aduce servicii reale. Lucrarea mi-o numesc cu din-adinsul glosar de cuvinte și nu dicționar în urma că li lipsesc cu desăvârșire calitățile dicționarului, în primul rând complexitatea. *Noțiunile elementare nu le dau în acest glosar, presupunând cunoașterea acelor, ci numai acelea cuvinte, cari probabil au ramas necunoscute pentru toți aceia, cari și-au făcut educația prin școli streine, neavând nici atunci, nici mai târziu, vreme ori voie de a se desăvârși în cunoașterea mai cu temei a limbii materne. Și deoarece mai ales greutățile întâmpinate la început sunt acele, cari iau omului cheful dela muncă, nu explic noțiunea, ci mai de multeori mă mărginesc, să o redau în ungurește, prin urmare în limba cu care ravnitorul nostru e deja în clar, în bună și veche cunoștință. Dar ce și ar putea face un incipient cu nespun de costisitorul și epuizatul dicționar al lui Șăineanu, când bunăoară curios de cuvântul: *Parlagiu*, ar ceti următoarea explicație: *Cel-ce taie ciosvârtele la xalhană*». Priocinașul nostru n'a cunoscut un cuvânt, și pe urmă s'a pomenit cu trei noțiuni neclarificate. Când însă va găsi echivalentul în *mészároslegény*, va fi satisfăcut și lămurit fără alte procopeli accesorii.*

Glosarul meu imperfect se poate întregi arbitrar și ocazional chiar de către cetitor. Fiindcă e de un conținut, ce să mărginește la strictul necesar, se poate întrebuița cu înlesnire chiar și ca lectură de distracție, după munca istovitoare a zilei, seara în pat, până ce vine de te fură binefăcătorul somn.

Ungurii contra României. Un colaborator al »*Renașterii Române*» întors din Budapesta dă informații deosebit de interesante privitor la starea de spirit a populației capitalei ungurești.

În Capitala Ungariei domnește un entuziasm războinic de nedescris. Întreg poporul cere războiul sfânt contra României pentru »recucerirea Ardealului iubit».

Guvernul lui Huszar favorizează această agitație, pe sub mână dar și pe față.

În intruniri publice oratorii nu se sfîșesc să facă aluzie la nedreptatea ce se comite prin sfășierea Ungariei atățând la revanșă și răzbunare.

În ziua de 17 Novembre, când armata națională a intrat în Budapesta, amiralul Horthy a depus jurământ pe integritatea Ungariei.

Prezentându-se aceluiași Horthy un redactor al ziarului »*Allgemeine-Zeitung*» din Berlin, pentru a-l întreba asupra atitudinii viitoare față de România. Amiralul i-a spus textual: »*Acum e iarnă, vom vedea la primăvară ce vom face*».

Pe de altă parte circulă în Budapesta și Ungaria tot felul de șvonuri: ba că Horthy ar fi încheiat o alianță militară cu Ceho-Slovacia, ba că o asemenea alianță ar fi încheiat și cu Jugo-Slavia, și ar fi îndreptată direct contra României.

Privitor la convenția încheiată între Horthy și guvernul jugo-slav se dau și câteva amănunte.

Art. 3 al acestei convențiuni ar avea următorul cuprins: guvernul jugo-slav se obligă să concentreze până la primăvară contra României 16 jum. divizii.

Art. 4. Guvernul jugo-slav se obligă să furnizeze Ungariei armamentul și echipamentul militar și să lase liber tranzitul de alimente din Italia spre Ungaria.

Art. 8. Ungaria recunoaște în schimb Serbiei dreptul asupra întregului Banat.

Extras din ordonanța

Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;

a) Acei cari fără rea credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, știri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Scrisoare din Roma.

Publicăm scrisoarea unui tiner cleric de al nostru trimis la studii în Roma, pentru că ea e un document frumos al sentimentelor, pe cari le trezește în sufletele tinere și entuziaste vederea Cetății eterne. Scrisoarea e adresată societății de lectură a clericilor blăjeni.

Dle Președinte și iubiți Colegi!

Dintre zidurile Cetății eterne, din falnică Romă, cugetul meu se îndreaptă departe în răsărit spre fiul cel mai mic al acestei cetăți, spre acel fiu credincios, care cu un talent a câștigat zecă, spre modestul și totodată gloriuosul Blaj.

Deja de două zile mă aflu în Capitala creștinătății, în leagănul neamului nostru, în această cetate, unde fiecare colț de zid și fiecare piatră îți povestește în parte o poveste plină de glorie; iar pe deasupra vechilor muri par'că planează spiritele lui Caesar, Cicero, Scaevola, Fabricius, Horatius, Ovidius ș. a. șoptind lumii noastre, că numai faptele vrednice sunt nemuritoare.

Pe coridoarele largi ale Collegiului de Propaganda Fide par'că fiecare lespeze de piatră, fiecare statuie sau tablou ar voi să vorbească despre mărirea acelor, ce și-au cunoscut chemarea și și-au împlinit-o. Și printre atâtea glasuri tainice îmi pare, că aud și alte voci atât de bine cunoscute și cari atât de imperativ par'că îmi zic: — Noi cu schinteia vieții noastre am aprins candelă deșteptării în satul cel dintre Târnave; iar datorită voastră este, ca să o nutriți cu oleu din inimile voastre, și luminei binefăcătoare să-i faceți loc până departe peste Nistru!

Atunci îmi pare, că văd înaintea mea pe feciorul bșdii Ioan din Șamșud cu o desagă plină de hârtii, pe feciorul preotului din Oșorheiu încercând să cuprindă pe toți Românii între scoarțele unei cărți cel puțin, pe fiul preotului din Vad și al protopopului din Târgul-Mureșului și alții, cari toți au fost apostoli și profeti ai vremilor, pe cari noi am avut fericirea a le ajunge.

Ce mare e Roma și cât de mic e Blajul! Cu o privire îl poți cuprinde tot. Dar în cuvinte cine ar putea spune însemnătatea lui în istoria noastră atât bisericăască, cât și culturală-națională-politică? Și oare ar putea spune cineva câte lacrimi au curs din ochii episco-

pului Inocenție și al nepotului său Samoila, la crimi isvorite din inimile cele mai inundate de valurile dragostei de neam? Aceasta poate nu mai zidurile Romei o vor putea face, și de aceea vântul străbătând printre crepăturile lor par'că șoptește: — Fericit neamul, care are de conducători bărbați asemenea episcopului Ioan din Sadu.

Iată, iubiți colegi, ce impresie mi a făcut Roma.

Cu altă ocaziune voi scrie mai mult.

Vă îmbrățișez:

N. Lupu,

alumn al Collegiului de Propaganda Fide. Via Propaganda I.

Informațiuni.

— **Hymen.** Alexandrina Tripon și Dr. Valeriu Pop, căsătoriți.

— **Naționalistii-democrați și nou guvern.** D. N. Iorga, șeful partidului naționalist democrat a făcut următoarea declarație privitor la atitudinea partidului dsale față de guvernul Vaida: »Partidul nostru refuză locul oferit în guvernul Vaida-Voevod.

»Partidul nostru înțelege însă să susțină politica blocului atâta timp cât această politică va fi conformă cu ideile și programul nostru.

— **Desarmarea armatei lui Denikin.** Armatele lui Denikin au fost cumpărit bătute de bolșevici. Denikin este în spre Polonia.

Guvernul polon a comunicat generalului Denikin, că nu permite trecerea armatelor sale cari se retrag din fața bolșevicilor și a armatelor naționale ucrainene în Polonia. Ajunsă acolo polonii vor desarma armata lui Denikin.

— **O anchetă a presei străine în România.** Din cercurile guvernului se anunță că în curând va sosi în țară un grup numeros de ziariști străini, cari vin să studieze situația la fața locului.

Grupul e compus în majoritate din ziariști francezi și englezi. Ei vor rămânea în țară timp de 15 zile.

— **Blocul statelor nouă, împotriva imperialismului rusesc.** »*Polsky Kurier*» anunță, că guvernul finlandez, a aderat, printre altele trimis extraordinar, la blocul statelor baltice și polenez, împotriva tendințelor imperialiste rusești.

Guvernul polon, împreună cu reprezentanții celorlalte state din bloc, vor hotărî în curând asupra atitudinii ce o vor lua față de oferta de pace a guvernului comunist din Moscova.

MAI NOU.

Noul Guvern

— Lista cabinetului —

Dr. Alexandru Vaida-Voevod, după însărcinarea dată de M. S. Regele de a forma noul guvern, a compus astfel noul cabinet: Dr. Alexandru Vaida-Voevod prim-ministru și ministru de externe; Gen. Averescu, Interne; Dr. Aurel Vlad, Finanțe și Adinterim la Industrie și Comerț; Dr. Bontescu, Domenii; Mihail Popovici, Lucruri Publice; Oct. Goga, Culte și Instrucție Publică; Ioan Pelivan, Justiție; Gen. Rășcan, Războiu.

Fără portofoliu sunt dnii Șt. C. Pop, Inculeț, Halipa, și Dr. Ioan Cantacuzino care va fi și delegat la Conferința pacii.

Noul guvern a depus deja jurământul.

Redactor responsabil: Dr. Zenovie Păclișanu.

Numărul censurat de: V. Suciu.